HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

יומא חד שמעיה דקא גריס אמר שמואל א) א השולה דג מן הים בשבת כיון שיבש בו כסלע חייב א״ל ולימא מר ב ובין סנפיריו אמר ליה ולא סבר לה מר דההיא רבי יוסי בן רבי אבין אמרה אמר ליה אנא ניהו א״ל ולאו קמיה דר׳ יוסי דמן יוקרת הוה שכיח מר א״ל ג (הין) א״ל ומ״ט שבקיה מר ואתא הכא אמר ליה גברא דעל בריה ועל ברתיה לא חס עלי דידי היכי חייס בריה מאי היא יומא חד הוו אגרי ליה אגירי בדברא נגה להו ולא אייתי להו ריפתא אמרו ליה לבריה (א) כפינן הוו יתבי תותי תאינתא אמר תאנה תאנה הוציאי פירותיך ויאכלו פועלי אבא אפיקו ואכלו אדהכי והכי אתא אבוה אמר להו לא תינקטו בדעתייכו דהאי דנגהנא אמצוה טרחנא ועד השתא הוא דסגאי אמרו ליה רחמנא לישבעך כי היכי דאשבען ברך אמר להו מהיכא אמרו הכי והכי הוה מעשה אמר לו בני אתה הטרחת את קונך להוציא תאנה פירותיה שלא בזמנה יאסף שלא בזמנו ברתיה מאי היא הויא ליה ברתא בעלת יופי יומא חד חזיא לההוא גברא דהוה כריא בהוצא וקא חזי לה אמר לו מאי האי אמר ליה רבי אם ללוקחה לא זכיתי לראותה לא אזכה אמר לה בתי קא מצערת להו לברייתא שובי לעפריך ואל יכשלו ביך בני אדם (ב) הויא ליה ההוא חמרא כדהוו אגרי לה כל יומא לאורתא הוו משדרי לה אגרה אגבה ואתיא לבי מרה ואי טפו לה או בצרי לה לא אתיא יומא חד אינשו זוגא דסנדלי עלה ולא אזלה עד דשקלונהו מינה והדר אזלה אלעזר איש בירתא כד הוו חזו ליה גבאי צדקה הוו טשו מיניה דכל מאי דהוה גביה יהיב להו יומא חד הוה סליק לשוקא למיזבן נדוניא לברתיה חזיוהו גבאי צדקה טשו מיניה אזל ורהט בתרייהו אמר להו אשבעתיכו במאי עסקיתו אמרו ליה ביתום ויתומה אמר להן העבודה שהן קודמין לבתי שקל כל דהוה בהדיה ויהב להו פש ליה חד זוזא זבן (ג) ליה חיטי ואסיק שדייה באכלבא אתאי דביתהו אמרה לה לברתיה מאי אייתי אבוך אמרה לה כל מה דאייתי באכלבא שדיתיה אתיא למיפתח בבא דאכלבא חזת אכלבא דמליא חיטי וקא נפקא בצינורא דדשא ולא מיפתח בבא מחיטי אזלא ברתיה לבי מדרשא אמרה ליה בא וראה מה עשה לך אוהבך אמר לה העבודה הרי הן הקדש עליך ואין לך בהן אלא כאחד מעניי ישראל ר׳ יהודה נשיאה גזר תעניתא בעי רחמי ולא אתא מיטרא אמר כמה איכא משמואל הרמתי ליהודה בן גמליאל אוי לו לדור שכן נתקע אוי לו למי שעלתה בימיו כך חלש דעתיה ואתא מיטרא דבי נשיאה גזר תעניתא ולא אודעינהו לרבי יוחנן ולריש לקיש לצפרא אודעינהו אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן הא לא קבילנא עלן מאורתא אמר ליה אנן בתרייהו גררינן דבי נשיאה גזר תעניתא ולא אתא מיטרא תנא להו אושעיא זעירא ג דמן חברייא [1] והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה משל לכלה שהיא בבית אביה כל זמן שעיניה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה עיניה ד טרוטות כל גופה צריכה בדיקה אתו עבדיה ורמו ליה סודרא בצואריה וקא מצערו ליה אמרו ה (ליה) בני מאתיה שבקיה דהא נמי מצער לן כיון דחזינן דכל מיליה לשום שמים לא אמרי ליה (ד) מידי ושבקינן ליה אתון נמי שבקוהו רבי גזר תעניתא ולא אתא מיטרא נחית קמיה אילפא ואמרי לה רבי אילפי ו אמר משיב הרוח ז ונשא זיקא מוריד הגשם ואתא מיטרא אמר ליה מאי עובדך אמר ליה דיירנא בקוסטא דחיקא דלית ביה חמרא לקידושא ואבדלתא טרחנא ואתינא חמרא לקידושא ואבדלתא ומפיקנא להו ידי חובתייהו רב איקלע להההוא אתרא גזר תעניתא ולא אתא מיטרא נחית קמיה שליחא דצבורא אמר משיב הרוח ונשב זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא אמר ליה מאי עובדך אמר ליה מיקרי דרדקי אנא ומקרינא לבני עניי כבני עתירי וכל דלא אפשר ליה לא שקלינא מיניה מידי ואית לי פירא דכוורי וכל מאן דפשע משחדינא ליה מינייהו ומסדרינן ליה ומפייסינן ליה עד דאתי וקרי רב נחמן גזר תעניתא בעא רחמי ולא אתא מיטרא אמר שקלוה לנחמן חבוטו מן גודא לארעא חלש דעתיה ואתא מיטרא רבה גזר תעניתא בעי רחמי ולא אתא מיטרא אמרו ליה והא רב יהודה כי הוה גזר תעניתא אתא מיטרא אמר להו מאי אעביד אי משום תנויי אנן עדיפינן מינייהו דבשני דרב יהודה ח כל תנויי

בנזיקין

יומא חד שמעיה. רב אשי לרבי יוסי בר אבין. ל״א יומא חד שמעיה רבי יוסי בר אבין לרב אשי. דקא גריס אמר שמואל השולה דג מן הים בשבת כיון דיבש בו כסלע אע״פ שהוא מפרכס לאחר כן ובעוד שהוא מפרכס השליכו במים חייב משום נטילת נשמה שהיא אב מלאכה דתנן (שבת דף עג.) השוחטו כו׳. אמר ליה רבי יוסי ובין סנפיריו דודאי לא חי. וכשאין מחוסר לידה עסקינן כגון שאלו בתוך הסל והניחו במים לחיות כדרך שעושין הדייגין: ט) **א״ל.** רב אשי ולא סבר לה מר דהאי ובין סנפיריו רבי יוסי בר אבין אמרה. כלומר מ״ט לא אמרת ליה משמיה שכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם י): **סנפיריו.** שפורח בהן: **לא תנקטו לי בדעתייכו.** אל תחשדוני שלא הבאתי לכם מזונות עד עכשיו: **דסגאי.** שטרחתי ואיחרתי: **דהוה כריא בהולא.** סותר גדר העצים כדי להסתכל דרך הנקב: **אמר ליה רבי יוסי מאי האי.** מה אתה מעיין כאן: **אינשו.** שכחו: **טשו מפניו.** היו מתחבאים: י) **העבודה.** שבועה: **ביתום ויתומה.** לזווג זה לזו: **אכלבא.** אוצר של חטים: **אוהבך.** הקב״ה: **אלא כאחד מעניי ישראל.** משום דמעשה נסים הוא ואסור לאדם להנות ממעשה נסים כדאמר לעיל (דף כ:) ואם עושין לו נס מנכין לו מזכיותיו: **רבי יהודה נשיאה.** היה בנו של רבן גמליאל בר רבי: **לשמואל הרמתי.** שיורדין גשמים בשבילו דכתיב ל) הלא קציר חטים היום ועכשיו באין כל ישראל והטילו על ר׳ יהודה בן גמליאל לצוות וליכא דמשגח ביה: **שנתקע.** תקוע: **והא לא קבלינן מאתמול.** בהדייהו ס): **גרירין.** (גרירינן) גרורין ומשוכין אנו אחריהן וכמי שקבלנו עלינו: **זעירא דמן חבריא.** לעיר שבישיבה. והאי דקרי ליה הכי משום דאושעיא אחרינא הוה התם: **מעיני העדה.** זקנים מאירי עיני העם: **בזמן שעיניה יפות אין כל גופה וכו׳.** דודאי כל גופה יפה: **אין עיניה יפות כו׳.** הואיל והנהו דבי נשיאה דהוו עיני העדה רשעים דלת העם אין צריכין לבדוק מה מעשיהם לכך לא משגחו בהו מן שמים: **אתו עבדי דריש גלותא וקא מצערו ליה.** לאושעיא: **אמרו ליה בני מתא.** לעבדי דבי נשיאה: **מצער לן.** מחרף ומגדף אותנו: **נחית קמיה.** לפני התיבה: **נשב.** כמו נשב: **בקוסטא דחיקא.** בכפר דחוק שיש בו עניות ביותר: **פירא דכוורי.** מחילות של דגים: **כל מאן דפשע.** דלא בעי ו) מיקרי משחדינא ליה כו׳: **ומסדרינא ליה ומפייסינא ליה.** מתקן כסדר:

ה״ג

השולה דג מן הים. שולה כמו מגביה כיון שיבש בו כסלע (ז) שעדיין הוא מפרכס ובשעה שמפרכס חזר והשליכו לים חייב משום נטילת נשמה שהיא אב מלאכה דתנן (שבת דף עג.) השוחטו והמפשיטו גבי אבות מלאכות:

הא

עין משפט נר מצוה

כט א ב מיי׳ פי״א מהל׳ שבת הל׳ א סמג לאוין סה:

◆

תורה אור השלם

1. וְהָיָה אִם מֵעֵינֵי הָעֵדָה נֶעֶשְׂתָה לִשְׁגָגָה וְעָשׂוּ כָל הָעֵדָה פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּת: במדבר טו כד

◆

רבינו חננאל

שמע לרב אשי דתני אמר שמואל השולה דג מן הים כיון שיבש בו כסלע חייב. א׳ ליה איהו ובין סנפירין, א״ל רב אשי הני דבי ר׳ יוסי אינון, אמר ליה אנא הוא, אמר ליה רב אשי ואמאי שבקת לר׳ יוסי דמן יוקרת רבך, א״ל גברא דלא חס אבריה ואברתיה עלי דידי חייס. בריה וברתיה מאי היא כו׳. כלבא, אוצר. ר׳ יהודה נשיאה גזר תעניתא ולא אתא מיטרא. אמר משמואל הרמתי שאמר הלא קציר חטים היום וגו׳. וכיון שקרא בא המטר, הגיע שפלות הדור ליהודה בן גמליאל שהוא פרנס הדור וצועק ואינו נענה, אוי לו לדור הנתקע לכך, אוי מי שעלתה בימיו צרה ואין מי שראוי להתפלל ולהשיב חימה, חלש דעתיה ואתא מיטרא. דבי נשיאה גזר תענית ולא אודועינהו לר׳ יוחנן ולר׳ שמעון בן לקיש, לצפרא אודיעינהו. אמר ריש לקיש לא קבלנו עלינו מאתמול. א״ר יוחנן ניתיב בתעניתא דאנן בתרייהו גרירינן. דבי נשיאה גזור תענית בעו רחמי ולא [אתא] מיטרא. תנא להו והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה, משל לכלה בזמן שעיניה יפות אין הגוף צריך בדיקה כו׳, כלומר פרנסי הדור הוא דלא מעלי. רבי אילפי ירד לפני התיבה לפני ר׳ אמי אמר (מוריד הגשם) משיב הרוח אתא זיקא, אמר מוריד [הגשם] אתא מטרא, אמרי ליה מאי עובדך, אמר להו בקיפא, פי׳ בכפר דחוק דאירנא וטרחנא ומייתינא קידושא ואבדלתא ומפקנא להו ידי חובתייהוא.. וכן ההוא שליחא דצבורא [דנחית] קמי דרבא, ושאלוהו ואמר מקרי ינוקי אנא ומקרינא לבני עניי כבני עתירי ואית לי פירא דכורי דמפרנסנא מיניה כל מאן דקרי משחדינא ליה בהו עד דקרי. א) בימי רב יהודה מצלו ואתי מטרא, אמרי אי משום תורה כלהו תנויי

א) נראה דל״ל אמרי ליה והא בימי רב יהודה מצלו ואתי מטרא אמר להו מאי אעביד אי משום תורה וכו׳ כצ״ל.

מסורת הש״ס

א) שבת קז., ב) נ״ל הן, ג) [עי׳ פרש״י ותוס׳ חולין יב: ד״ה דמן ופרש״י שם לא. ד״ה זעירא], ד) [עי׳ רש״י שבת לא.], ה) [נ״ל להו], ו) [לקמן כה: ב״מ פה:], ז) [נ״ל ונשב וכן לקמן בסמוך וכן לקמן כה: וב״מ פה: איתא ונשב אמנם לפני רש״י היה הגירסא ונשא הלכך פי׳ רש״י הכא ונשא כמו ונשב], ח) ברכות כ. סנהדרין קו: ע״ש, ט) [ד״ה א״ל אחרי ד״ה סנפיריו], י) [אבות פ״ו ה״ו], כ) [ד״ה העבודה אחרי ד״ה ביתום], ל) שמואל א יב,

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ליה לבריה כפינן הוו יתבי: (ב) שם ואל יכשלו ביך בני אדם וכן הוה הויא ליה ההוא חמרא: (ג) שם חד זוזא זבן ביה חיטי ואסיק כו׳ מאי אייתי לך אבוך אמרה: (ד) שם לא אמרי ליה ולא מידי ושבקינן ליה: (ה) רש״י ד״ה והא לא כו׳ בהדייהו כדאמרינן לעיל מאימתי מקבל רב אמר במנחה ושמואל אמר בתפלת המנחה הס״ד: (ו) ד״ה כל מאן דפשע דלא בעי מיקרי הס״ד ואח״כ מה״ד משחדינא ליה כוורי כי היכי דגמיר הס״ד: (ז) תום׳ ד״ה השולה כו׳ שיבש בו כסלע אע״פ שעדיין הוא מפרכס ובשעה:

◆

מוסף רש״י

השולה דג. שהיה נילוד ועומד מבעוד יום (שבת קז:). כיון שיבש בו כסלע. כרוחב סלע, חייב. משום נטילת נשמה, דתו לא חיי (שם). אושעיא זעירא דמן חברייא. לעיר הישיבה, ולי נראה דאושעיא זעירא היה נקרא דמן חבריא שמבני הישיבה (חולין לא. ועי״ש יב:). עיניה טרוטות. רכות (שבת לא.).

◆

רבינו גרשום

שיבש בו כסלע חייב. משום צידה ומשום נטילת נשמה. אמר ליה. ר׳ יוסי בר ר׳ אבין ובין סנפיריו. א״ל. רב יוסף הא בין סנפיריו ר׳ יוסי היא. כלבא. גורן. משמואל הרמתי. שהיה מבקש ומביא מטר אפי׳ בימי קציר חטים, דכתיב הלא קציר חטים וגו׳. בתרייהו, דבי נשיאה, אזלינן. וכי קבילו אינהו הוי כמו קבילו אנו. מעיני העדה. עיקר העדה, היינו דבי נשיאה. קוסא אתרא. דחיקא. בני אדם דחוקים.